

Leader Gästrikebygden

Strategi 2023 - 2027

Remissversion

Europeiska jordbruksfonden för
landsbygdsutveckling: Europa
investerar i landsbygdsområden

Innehållsförteckning

Inledning	3
Leader – en katalysator för lokalt ledd utveckling	4
<i>Leadermetoden</i>	4
Ny utvecklingsstrategi för 2023–2027	5
<i>Metod och process</i>	5
<i>Lokala behov och utvecklingsmöjligheter</i>	7
<i>Mål och insatsområden</i>	8
<i>Vision</i>	9
<i>Övergripande principer</i>	9
<i>Övergripande mål</i>	10
En attraktiv och inkluderande livsmiljö	10
En stark lokal ekonomi och många inkomstmöjligheter	10
<i>Insatsområden</i>	11
Stärk platsen	11
Stärk invånarna	11
Stärk företagsamhet & befintliga aktörer	11
Tack för din input!	12
<i>Nästa steg</i>	12

Inledning

Just nu pågår arbetet med att ta fram en ny lokal utvecklingsstrategi för Gästrikabygdens leaderområde inför kommande programperiod. Utvecklingsstrategin kommer att lägga grunden för vilka lokala utvecklingsinitiativ som kan förverkligas med stöd från Leader under åren 2023 - 2027. Hur mycket pengar som kommer att finnas för dessa idéer beror till stor del på hur strategin blir och hur processen dit har gått till.

Arbetet med att ta fram en ny utvecklingsstrategi en väl definierad process med riktlinjer från Jordbruksverket. Viktiga steg är att först tydliggöra lokala behov och utvecklingsmöjligheter, för att baserat på det ta fram mål och insatsområden. Det huvudsakliga verktyget för behov och utvecklingsmöjligheter är en SWOT-analys.

Denna remiss beskriver metoden för strategin, visar vilka behov och utvecklingsmöjligheter som utkristalliserat sig i SWOT och ger förslag på mål och insatsområden. Målen grundar sig i lokala behov och utvecklingsmöjligheter breda nog att inkludera många olika insatser. De insatsområden som föreslås beskriver vägen dit.

Det roliga och utmanade med att skapa en strategi för framtiden är att fånga alla behov och lokala viljor, och på samma gång säkra relevans hela vägen fram till 2027. Hur kan strategin vara specifik och konkret, och samtidigt öppna upp för den exponentiella utveckling som kommer att ske de kommande åren?

*Lämnar strategin plats för drömmar och nytänkande
samtidigt som den är tydlig nog för oss att lyckas med?*

En avgörande faktor för att strategin ska lyckas i genomförandet är lokal förankring i strategins framtagande. Stegen fram till denna remiss har därför varit oerhört viktiga och input har samlats in i en bred, öppen, demokratisk process. Lika viktig är remissperioden eftersom materialet har analyserats och slutsatser har dragits. Kommer dina idéer och just era lokala behov kunna genomföras inom ramen för strategins mål och insatsområden? Finns det något som saknas eller behöver tydliggöras?

Remissperioden är mellan 2021-06-07 och 2021-08-31. Under denna tid får alla som vill möjlighet att återkoppla med frågor och reflektioner kring remissen. När remissperioden är slut kommer detta att sammanställas för att sedan vidareutveckla strategin. Därefter ska strategin färdigställas och skickas in till Jordbruksverket senast 15 oktober 2021.

Leader – en katalysator för lokalt ledd utveckling

Leader är en metod och finansiering för lokalt ledd landsbygdsutveckling som används inom hela EU. Metoden drivs i ideella föreningar verksamma inom specifika leaderområden. Genom att bedriva Leaderverksamhet ska föreningen fungera som en katalysator för lokalt ledd landsbygdsutveckling. Verksamheten drivs i programperioder och för den kommande programperioden har Sverige valt att tillämpa Leader genom Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling. De olika Leaderföreningarna inriktning och verksamhet för respektive programperiod definieras i en lokal utvecklingsstrategi med mål och insatsområden.

I Gästrikland heter leaderföreningen för innevarande programperiod Leader Gästrikbygdens lokalt ledd utveckling. Gästrikbygdens leaderområde för kommande programperiod förväntas omfatta Gästriklands fyra kommuner exkluderat centrala Gävle och centrala Sandviken. Hedesunda och Österfärnebo tillhör ett annat leaderområde som i nuvarande programperiod ingår i föreningen Leader nedre Dalälven. En fördjupad områdesbeskrivning hittas i bilaga 1.

Leadermetoden

Leader började användas som metod inom EU 1991 och Sverige 1996. Det har visat sig vara ett kraftfullt verktyg för att bygga social, ekonomisk och miljömässig hållbarhet genom att ta tillvara på styrkor och utvecklingsmöjligheter i lokalsamhället. Leader är en metod som bygger på att offentliga, ideella och privata aktörer samlas kring en lokal utvecklingsstrategi som är framtagen i dialog genom breda, demokratiska processer. Syftet är att mobilisera engagemang och skapa delaktighet för en gemensam utveckling av ett område, men också att stimulera idékraft och stärka nätverkande i den lokala miljön.

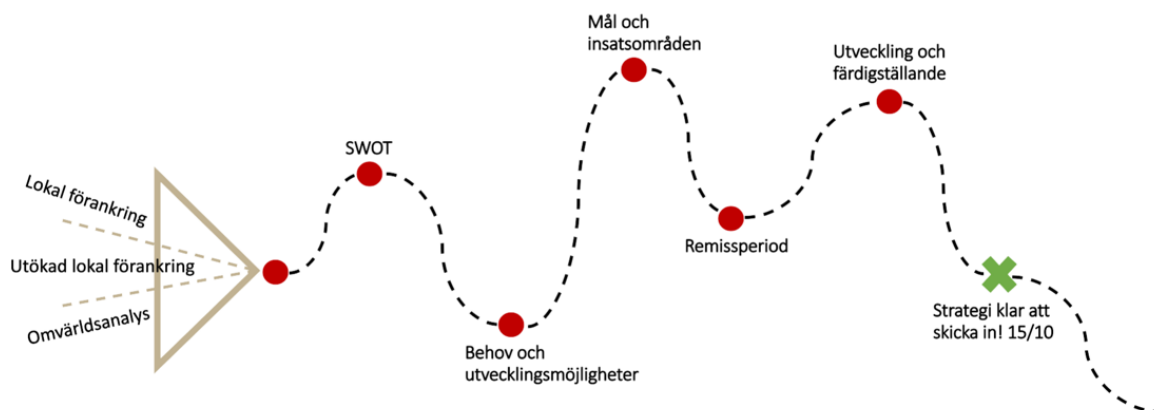

Figur 1. Leadermetodens komponenter, Handbok till strategiprocessen 2023–2027, Jordbruksverket

Ny utvecklingsstrategi för 2023–2027

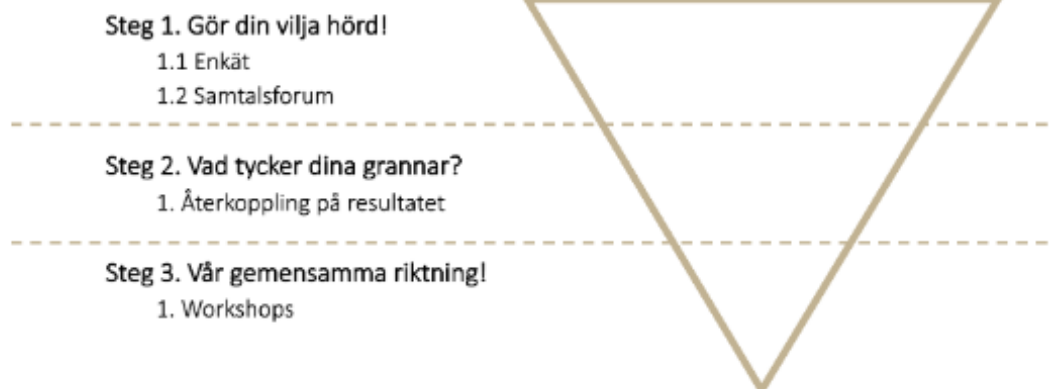
Arbetet med att ta fram en ny strategi för kommande programperiod drivs av Leader Gästrikabygden med finansiering från Region Gävleborg och EU:s Landsbygdsfond. Utvecklingsstrategin kommer att lägga grunden för vilka lokala utvecklingsinitiativ som kan förverkligas med stöd från Leader under åren 2023 - 2027. Hur mycket pengar som kommer att finnas för dessa idéer beror till stor del på hur strategin blir och hur processen dit har gått till.

Metod och process

Arbetet med att ta fram en ny strategi till Gästrikabygdens leaderområde följer en väl definierad process med riktlinjer från Jordbruksverket. Viktiga steg är att först tydliggöra lokala behov och utvecklingsmöjligheter, för att baserat på det ta fram mål och insatsområden. Det huvudsakliga verktyget för behov och utvecklingsmöjligheter är en SWOT-analys. En del av den bedömning som Jordbruksverket gör, grundar sig på hur väl de olika stegen i processen genomförts. En betydande framgångsfaktor i strategiarbetet är lokal förankring. Utöver det har en omvärldsanalys kompletterat bilden. Underlaget hämtar därmed insikter från tre olika områden:

1) Lokal förankring syftar till att i en bred, öppen och inkluderande demokratisk process ge alla som vill bidra, möjlighet att göra just det. Metoden har drivits i tre steg, med bred ingång, till ett spetsigare avslut.

2) Utökad lokal förankring vilket inkluderar befintliga lokala utvecklingsplaner, områdesbeskrivningar samt andra lokala styrdokument.

3) Omvärldsanalys vilket inkluderar rapporter, analyser, mål och styrdokument från EU-nivå till regional nivå.

Underlaget har därefter använts i en SWOT-analys, enligt den mall som ska följas för godkänd ansökan. SWOT-analysen har genererat en koncentrerad lista av behov och utvecklingsmöjligheter som grundas på lokala styrkor och svagheter samt omvärldens möjligheter och hot. Utifrån det arbetades mål och insatsområden fram under workshops med representanter från ideell, privat och offentlig sektor. Summeringen av behov och möjligheter beskrivs i nästa kapitel. SWOT och referenslista finns som bilaga.

Lokala behov och utvecklingsmöjligheter

Baserat på genomförd SWOT-analys, samt input i samband med presentationer och workshops, kan den samlade bilden av behov och utvecklingsmöjligheter sammanfattas i följande kategorier, med tillhörande exempel. De behov och möjligheter som lyfts fram relaterar till Gästrikebygden som helhet. Mot bakgrund av dessa har sedan mål och insatsområden utformats utifrån Leaders uppdrag,

Attraktiv livsmiljö – områden som lyfts fram är service, kollektivtrafik, cykelbanor, skola, barn och ungdomsaktiviteter, evenemang och sociala mötesplatser. En viktig aspekt är tillgång till och upplevd närhet till detta. I kategorin ingår också omhändertagande och utveckling av fysisk miljö (exempelvis fastigheter, skötsel i utemiljö, skyltning och vandringsleder).

Entreprenörskap och företagarkraft – viktigt med arbetstillfällen genom att stödja företagande och företagsetableringar.

Livsmedelsförsörjning – behov och möjlighet att öka produktion, förädling och försäljning, samt att skapa förutsättningar för det.

Föreningsliv – Föreningslivet är rikt och diversifierat, men har stora utmaningar att engagera och rekrytera vuxna in i föreningar, behov av generationsväxling, samt behov av lösningar för ekonomisk självständighet.

Utveckling av turism och besöksnäring – en utvecklingsmöjlighet med inriktning på natur, kultur och upplevelser. Viktigt med paketering, att skapa synergier och att säkra övernattningsmöjligheter.

Hållbar omställning – viktigt att driva utveckling i en hållbar riktning. Miljömässigt, till exempel med koppling till cirkulära affärsmodeller, delning, kretslopp, konsumtion, hållbar mobilitet, bioekonomi, fossilfrihet. Socialt genom frågor inkludering, integration, trygghet, sysselsättning etc.

Digital transformation – ger möjlighet och skapar förutsättningar för distansarbete, innovativa lösningar, ny teknik, kompetensutveckling. Möjliggör inflyttning. Skapar möjlighet för verksamhetsutveckling, nya sätt att samarbeta, mötas och medskapa.

Samarbete, samverkan, nätverk och lärande – skapa förutsättningar för engagemang, delaktighet, integration, drivkraft, kompetensutveckling, mod och trygghet.

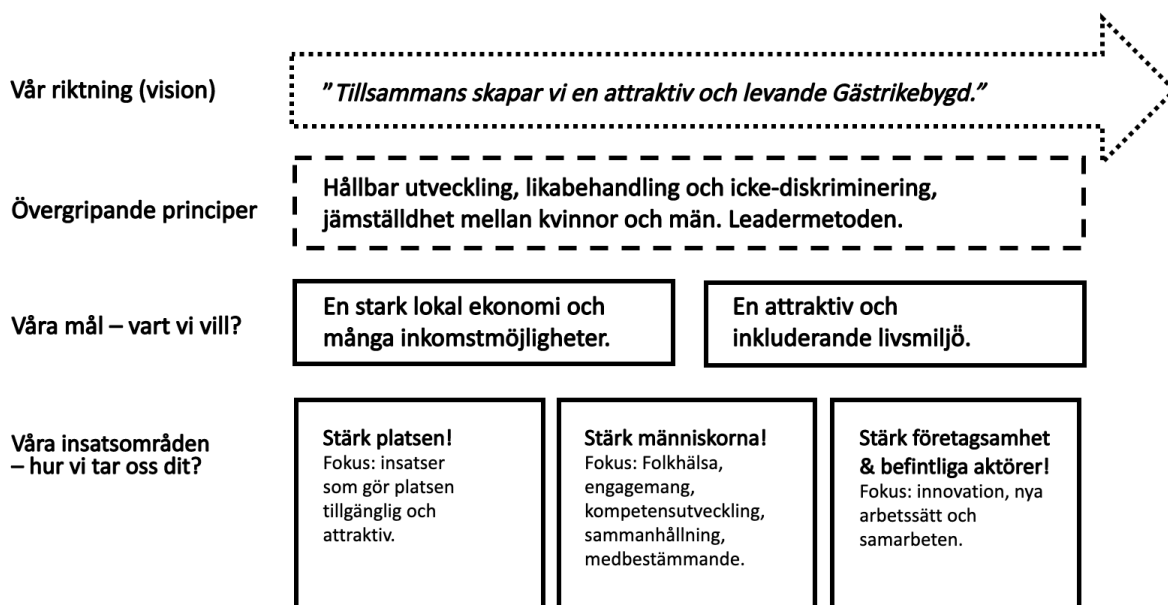
Fastigheter - omvandling av befintliga byggnader, bostäder och lokaler, som skapar förutsättningar för bostadsrotation och stärker attraktiviteten i den fysiska miljön.

Naturen – skärgård, sjö, skog är styrkor och tillgångar, med behov att vårdas och med möjlighet att utvecklas ur flera aspekter.

Mål och insatsområden

Efter genomförd SWOT-analys med sammanfattande behov och utvecklingsmöjligheter är nästa steg i strategiprocessen att arbeta fram mål och insatsområden. Målen anger vad som ska uppnås inom perioden 2023–2027. Hur målen ska uppnås beskrivs under respektive insatsområde. Till målen adderas en vision som ska ange långsiktig riktning, samt de övergripande principer som används i hela EU och ska genomsyra strategins alla delar. Nedan presenteras en övergripande bild av förslaget. Därefter fördjupas resonemanget, var del för sig.

Vision

En vision ska skapa mening och gemensam riktning för människor att medskapa till. En riktning som inspirerar till engagemang och en positiv framtid. Till utvecklingsstrategin 2023–2027 föreslås följande vision:

”Tillsammans skapar vi en attraktiv och levande Gästrikebygd.”

Förslaget bygger vidare på befintlig vision som är ”Tillsammans skapar vi ett rikt och hållbart liv i Gästrikebygd”. I den nya versionen använder vi oss av attraktiv och levande i stället för rik och hållbar. Det grundas i att de olika dimensionerna av hållbarhet (social, miljö, ekonomi) i framtiden kommer, och ska vara, en grundläggande faktor och förutsättning för det som är attraktivt och levande. En viktig utgångspunkt för begreppet ”attraktiv” är också att en genuin attraktionskraft byggs inifrån och ut, genom identitet, tillhörighet, stolthet och engagemang.

Övergripande principer

Strategin ska också i alla sina delar sträva efter de övergripande principer som gäller inom EU. Det handlar om grundläggande rättigheter och tillgänglighet men också om hållbar utveckling. Principerna är följande:

- **Hållbar utveckling.** Strategin ska sträva efter att stödja hållbar utveckling enligt unionens arbete för att bevara, skydda och förbättra miljöns kvalitet och med hänsyn till principen att förorenaren betalar.
- **Likabehandling och icke-diskriminering.** Strategin ska sträva efter att bekämpa diskriminering på grund av kön, ras eller etniskt ursprung, religion eller övertygelse, funktionshinder, ålder eller sexuell läggning och inte stödja åtgärder som bidrar till någon form av segregering.
- **Jämställdhet mellan kvinnor och män.** Strategin ska sträva efter att undanröja ojämlikhet och främja jämställdhet mellan kvinnor och män samt integrera ett genusperspektiv.

Övergripande mål

Målen ska vara relevanta i såväl närtid som framtid och är formulerade som övergripande mål. Förslag på mål till kommande utvecklingsstrategi för programperioden 2023–2027 är:

En attraktiv och inkluderande livsmiljö

En stark lokal ekonomi och många inkomstmöjligheter

En attraktiv och inkluderande livsmiljö

Stora förändringar och nya förutsättningar i omvärlden, skapar nya möjligheter att utveckla lösningar som bidrar till en levande landsbygd med en attraktiv och inkluderande livsmiljö. Vad som uppfattas som attraktivt och inkluderande är på många sätt en subjektiv upplevelse. Här omfattar det grundläggande behov som exempelvis tillgång till bostäder och närhet till service och hållbar mobilitet. Det omfattar också upplevelsen av platsen – om den är vårdad och omhändertagen, och det sociala sammanhanget. Tillsammans med värdeskapande aspekter som exempelvis utvecklingsvilja, tillhörighet och inkludering, sociala nätverk, närhet till natur och en rik fritid. Begreppet livsmiljöer omfattar både fysiska och sociala miljöer, med andra ord de gemensamma rum vi delar såväl digitalt som analogt.

En stark lokal ekonomi och många inkomstmöjligheter

Möjligheten att bo, leva och verka på landsbygden är ofta nära knutet till möjligheten att försörja sig, som anställd eller som företagare. Den omställning som nu sker i samhället, med tyngdpunkt på digitalisering och hållbarhet, skapar nya behov och möjligheter. Potentialen är stor. Gröna näringar, med tyngdpunkt på jord och skog, samt besöksnäringen med fokus på natur- och upplevelseturism, är två exempel på näringar under utveckling med koppling till de resurser som finns på landsbygden. Mycket går att utveckla, producera och förädla. Omställning till cirkulär ekonomi, fossilfrihet och ökad efterfrågan på hållbara affärsmodeller erbjuder också utvecklingspotential.

Insatsområden

Insatsområdena beskriver hur målen ska uppnås. De ska rikta fokus och energi, men samtidigt vara tillräckligt breda för att ge utrymme åt projektidéer baserade på lokala behov, drivkrafter och vilja. De förslag som presenteras till kommande strategi för Gästrikabygdens leaderområde, är färre till antalet, och mer övergripande än de insatsområden som finns i befintlig strategi. Syftet med det är att skapa handlingsutrymme för snabb utveckling och stor omställning, i en omvärld med hög grad av osäkerhet. Samtidigt ska insatsområdena ta hänsyn till de många olika behov och möjligheter som finns runt om i Gästrikabygden. Det gör att aktörer som exempelvis vill driva utveckling med koppling till besöksnäring, kan göra det inom ramen för det insatsområde som är mest relevant. Till denna strategi föreslås följande insatsområden:

Stärk platsen – med fokus på insatser som gör platsen tillgänglig och attraktiv.

Insatsområdet fokuserar på den fysiska platsen och de gemensamma resurser och tillgångar som finns och kan utvecklas. Det kopplar till exempelvis utveckling av småskalig infrastruktur (broar, leder, skyltar, bryggor etc.), stödja bostadsrotation, en rik och välvårdad natur, omhändertagande av den gemensamma utemiljön och utveckling av mötesplatser i fysisk miljö. Projektidéer inom ramen för insatsområdet kan skapa förutsättningar för en stark lokal ekonomi och möjligheter till inkomst, samt bidra till en attraktiv och inkluderande livsmiljö.

Stärk invånarna – med fokus på insatser med koppling till folkhälsa, engagemang, kompetensutveckling, sammanhållning, medbestämmande.

Insatsområdet sätter människan i centrum och syftar till en meningsfull fritid, barn- och ungdomsaktiviteter, tillhörighet, kunskapsöverföring, omställning och lokalt engagemang. En betydande framgångsfaktor för den lokala utvecklingen är att bredda engagemanget och skapa förutsättningar för att "fler gör mer". Därtill är det viktigt med kreativa skärningspunkter mellan exempelvis kulturer, kompetenser och generationer. Insatsområdet ska också bidra till kompetensutveckling inom de sakfrågor som krävs för att utveckla platsen i en hållbar riktning, i alla dimensioner – miljömässigt, socialt och ekonomiskt. Projektidéer inom ramen för insatsområdet kan skapa förutsättningar för en stark lokal ekonomi och möjligheter till inkomst, samt bidra till en attraktiv och inkluderande livsmiljö.

Stärk företagsamhet & befintliga aktörer - med fokus på innovation, nya arbetssätt och samarbeten.

Insatsområdet syftar till att stödja utvecklingsinsatser som stärker och utvecklar livskraftiga verksamheter – både inom ideell och privat sektor. Det handlar bland annat om att behovs- och affärsutveckla, våga testa nytt och hitta skalbara lösningar. Det är viktigt att förstärka och göra mer av det som fungerar bra, att lära av varandra, samt att ompröva och utveckla invanda beteenden, mönster och arbetssätt. För det behövs samarbete, mod, kompetensutveckling och handlingsutrymme. Insatsområdet kan bidra till utveckling med koppling till service, hållbar mobilitet, cirkulära och klimatsmarta affärsmodeller, lokal produktion, besöksnäring och gröna näringar. Projektidéer inom ramen för insatsområdet kan skapa förutsättningar för en stark lokal ekonomi och möjligheter till inkomst, samt bidra till en attraktiv och inkluderande livsmiljö.

Tack för din input!

Den remissperiod som nu pågår är en betydande del i att säkerställa relevans och förankring av den nya utvecklingsstrategin för programperioden 2023–2027. De mål och insatsområden som finns med i strategins slutgiltiga version ska aktivt bidra till att skapa förutsättningar för att Gästrikebygden når sin fulla potential.

Du som läser har en viktig roll och din input betyder mycket!

Delge gärna tankar och reflektioner. Tipsa dina vänner att göra detsamma. Desto fler perspektiv, desto bättre. Återkoppla genom att maila till:

info@leadergastrikebygdenllu.se, ange "Remissvar" i ämnesraden.

Nästa steg

Remissperioden pågår fram till 31 augusti. Därefter kommer strategin utvecklas, justeras och färdigställas. Strategin ska skickas in till Jordbruksverket senast den 15 oktober.